

Przedmowa

Komunikacja społeczna według Benedykta XVI – które słowo w tytule tej książki wydaje się najważniejsze? Dla różnych ludzi będą to różne słowa. Dla jednych będzie to „Benedykt XVI”, dla innych „komunikacja”, dla jeszcze innych „społeczna”, dla pozostałych może „komunikacja społeczna”. A my chcemy zaproponować ten niepozorny przyimek **według**. Właśnie to najmniej rzucające się w oczy słowo nadaje tej publikacji wyjątkowy charakter. Wyraża Benedykta XVI rozumienie komunikacji i współczesnych mediów. Nadaje mediom i komunikacji B e n e d y k t o w y wymiar.

Jego komunikacja to komunikacja pogłębiona. Ta myśl wyraźnie dominuje w prezentowanej książce. Tę komunikację pogłębioną wyraża jego silna więź z Bogiem, pielęgnowana przez słowo i w milczeniu. Dla Benedykta to kluczowe elementy każdej komunikacji. „Kiedy słowo i milczenie nawzajem się wykluczają, komunikacja ulega pogorszeniu”¹. Wierny Słowu i Ciszy... Ta jego pogłębiona komunikacja z Bogiem stanowi dla niego punkt wyjścia do poszukiwania człowieka. Ludzi poszukuje z Bogiem, nie inaczej. Będzie to widoczne w każdym jego spotkaniu, przemówieniu i różnych formach komunikacji.

Komunikacja Benedykta XVI ma swoje źródła w "komunikacji człowieka z Bogiem". Ten wielki teolog, myśliciel nacechowany jest wyjątkowo głęboką komunikacją z Nim. W Bogu odnajduje autentyczne szczęście i pokój i dlatego w swoim nauczaniu koncentruje się na trosce o to, by człowiek do Boga ciągle wracał i z Nim budował swoje życie. Przez pryzmat komunikacji z Bogiem postrzega on również Kościół – jego istotę, a także zadania. W homilii inauguracyjnej odczytujemy rozumienie Benedykta XVI komunikacji w Kościele i Kościoła, co w dalszym nauczaniu, jego spotkaniach, postawie jest tylko rozwinięciem tej myśli. Zachęcał wówczas, by wyruszyć w drogę i wyjść do człowieka, żyjącego na pustyni daleko od Boga: „ (...) Kościół jako całość, a w nim jego pasterze muszą tak jak Chrystus wyruszyć w drogę, aby wyprowadzić ludzi z pustyni ku przestrzeni życia, ku przyjaźni z Synem Bożym, ku Temu, który daje nam życie – pełnię życia”². Komunikacja dla Benedykta XVI to komunikacja, która prowadzi każdego do życia.

---

¹ Benedykt XVI, Milczenie i słowo drogą ewangelizacji. 46. Orędzie na Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu, https://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/pl/messages/communications/documents/hf_ben-xvi_mes_20120124_46th-world-communications-day.html (dostęp: 18.07.2015 r.).

² Benedykt XVI, Wsłuchiwać się z całym Kościołem w słowo i wolę Chrystusa. Msza św. z okazji inauguracji pontyfikatu (24.04.2005), http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/benedykt_xvi/homilie/inaug_piotra_24042005.html (dostęp: 13.07.2015 r.).

Spoleczna refleksja Benedykta XVI nad komunikacją – medialną, dziennikarską, kulturową oraz religijną – koncentruje się głównie na potrzebie głębszego zrozumienia człowieka w wymiarze osobowym i transcendentnym³. W tym kontekście stawiał on pytania, wciąż aktualne i ważne:

- „Jakie wyzwania tzw. «myśl cyfrowa» stawia przed wiarą i teologią? Jakie są jej pytania i postulaty?»⁴
- „Czyż nasze serca nie cierpią zwłaszcza wówczas, gdy naszej młodzieży przedstawia się wypaczone lub fałszywe obrazy miłości, które ośmieszają godność nadaną przez Boga każdemu człowiekowi i szkodzą dobru rodziny?»⁵
- „Co wynikło z rozwoju przemysłu medialnego i rozrywkowego i jakie są tego skutki?»⁶
- „Któż lepiej niż człowiek Boży może, dzięki własnym umiejętnościom w zakresie nowych mediów cyfrowych, rozwinąć i wprowadzić w życie duszpasterstwo, które sprawi, że Bóg będzie żywy i aktualny w dzisiejszej rzeczywistości, a religijna mądrość przeszłości będzie ukazywana jako bogactwo, z którego można czerpać, by godnie żyć na co dzień i właściwie budować przyszłość?»⁷
- „Kto jest moim «bliźnim» w tym nowym świecie? Czy grozi nam, że będziemy poświęcali mniej czasu osobom, które spotykamy w naszym zwyczajnym,

---

³ Benedykt XVI, Pomagać ludziom kochać Boga i służyć Mu we wszystkim. Przemówienie Ojca Świętego podczas wizyty na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim (3 XI 2006), http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/benedykt_xvi/przemowienia/gregoriana_03112006.html (dostęp: 13.07.2015 r.).

⁴ Benedykt XVI, Mówmy ludziom o Bogu posługując się nowymi językami cyfrowymi. Z okazji zgromadzenia plenarnego Papieskiej Rady ds. Środków Społecznego Przekazu (28.02.2011), http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/benedykt_xvi/przemowienia/massmedia_28022011.html (dostęp: 13.07.2015 r.).

⁵ Benedykt XVI, Środki przekazu: sieć komunikacji, jedności i współpracy. Orędzie na 40. Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu (2006), L'Osservatore Romano (4/2006)

⁶ Benedykt XVI, Odpowiedzialność za wychowanie dzieci i młodzieży. Do uczestników zgromadzenia plenarnego Papieskiej Rady ds. Środków Społecznego Przekazu (9.03.2007), http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/benedykt_xvi/przemowienia/massmedia_09032007.html (dostęp: 16.07.2015 r.).

⁷ Benedykt XVI, Kapłan i duszpasterstwo w świecie cyfrowym: nowe media w służbie Słowa. Orędzie na 44. Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu (2010), http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/benedykt_xvi/przemowienia/massmedia2010_24012010.html (dostęp: 17.07.2015 r.).

codziennym życiu? Czy jest ryzyko, że będziemy bardziej rozkojarzeni, gdyż nasza uwaga jest podzielona i pochłania ją świat «inny» od tego, w którym żyjemy?”⁸

– „Czy mamy czas na krytyczną refleksję nad naszymi wyborami i na podtrzymywanie relacji międzyludzkich, aby były naprawdę głębokie i trwałe?”⁹

Pytania te wytyczają zarówno wymiar horyzontalny – odnoszący do komunikacji między ludźmi, jak i wertykalny – odnoszący się do komunikacji z Bogiem. To tak rozumiana komunikacja, która stanowi jej pełnię komunikacji człowieka z człowiekiem i człowieka z Bogiem daje życie – pełnię życia.

Według...

Benedykta XVI określa się często jako papieża stonowanego, może trochę wycofanego, a nawet pancernego. To jednak jedynie powierzchowny jego obraz. Jego myśl na temat komunikacji niemalże zaskakuje swoim bogactwem i głębią. W swoim nauczaniu proponuje nam ciekawą, pełną humanizmu teocentryczną interpretację komunikacji, efektem której jest m.in. interesujące spojrzenie na kompetencję komunikacyjną oraz etyczną.

„Komunikację” Benedykta XVI poznajemy jednakże nie tylko przez pryzmat jego nauczania, ale również poprzez jego decyzje. Do kluczowych niewątpliwie, zaskakujących komunikatów, wyrażających jego postawę, była niewiarygodna decyzja o rezygnacji z urzędu, ogłoszona na przedpołudniowym spotkaniu 11 lutego 2013 r. Komunikat ten nie mieścił się w żadnym medialnym formacie. Zaskoczył wszystkich. Komunikat jak jeden liczony na wieki. Współcześnie nam zupełnie nieznaną. Pierwszy od ponad 600 lat papież rezygnuje, usuwa się dobrowolnie i wybiera czas spędzony na modlitwie – komunikacji człowieka z Bogiem. Komunikat ten był niewątpliwie owocem tej komunikacji: „rozważywszy po wielokroć rzecz w sumieniu przed Bogiem, zyskałem pewność, że z powodu podeszłego wieku moje siły nie są już wystarczające, abym w sposób należyty sprawował posługę Piotrową”.

Ta decyzja i jej zakomunikowanie zamyka ośmioletni pontyfikat i ośmioletnie nauczanie o komunikacji Benedykta XVI.

****

---

⁸ Benedykt XVI, *Nowe technologie komunikacyjne i głoszenie Ewangelii*. Orędzie na 45. Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu (2011), http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/benedykt_xvi/przemowienia/massmedia_24012011.html (dostęp: 17.07.2015 r.).

⁹ Tamże.

Zebrane teksty są same w sobie zaskakującym komunikatem. Poprzez tę publikację pragniemy przybliżyć Benedykta XVI z perspektywy jego myśli i rozumienia mediów i komunikacji, a także jego osobistych spotkań z ludźmi ze świata kultury i mediów¹⁰.

Małgorzata Laskowska, Krzysztof Marcyński SAC

---

¹⁰ Wszystkie zebrane teksty pochodzą z „L'Osservatore Romano” (wyd. polskie) opublikowane na www.opoka.org.pl lub www.w2.vatican.va w latach 2005-2013. Jeśli źródło lub tytuł są inne, zamieszczono informacje na ten temat w przypisie.